

L'ECONOMIA SOCIAL EN L'HISTÒRIA

LES COOPERATIVES DE BERKELEY, UNA HISTÒRIA ALTERNATIVA DELS ESTATS UNITS

per Paola Virginia Suárez Ávila
Doctora en Antropologia Social i Investigadora
Secretaria de Cultura, Mèxic
caraxola@gmail.com

La trajectòria de dues emblemàtiques cooperatives a Berkeley, Califòrnia: la Berkeley Student Cooperative (BSC) i la Consumers Cooperative of Berkeley (CCB) explica la importància que tenen per a la regió del Nord de Califòrnia. Fundades en l'agitada època de la Gran Depressió de 1929, aquestes organitzacions no sols van servir com un mitjà d'autoajuda per a estudiants, consumidors i ciutadans afectats per la crisi, sinó que també es van convertir en les més representatives del moviment cooperatiu de la regió.

Totes dues cooperatives van nàixer i es van desenvolupar com una resposta directa als desafiaments econòmics de l'època, demostrant la viabilitat del model cooperatiu com una alternativa al sistema capitalista tradicional. En analitzar el seu sorgiment durant la Gran Depressió de 1929, aquestes organitzacions no sols van ser un mecanisme d'autoajuda per als seus membres, sinó també una recerca d'una nova via econòmica després de la depressió econòmica.

És digne de destacar que l'organització de clubs democràtics d'autoajuda a la ciutat de Berkeley va aconseguir consolidar aquesta ciutat com un epicentre del cooperativisme als Estats Units, gràcies a lleis propícies i a una sòlida tradició local. L'adaptació del moviment a propostes com el New Deal de Franklin Roosevelt i el pla EPIC (End Poverty In California) d'Upton Sinclair, va ser crucial perquè tots dos projectes assignaren a les cooperatives la construcció d'una societat i una economia més democràtiques en l'època de la Gran Depressió.

El pensament d'Upton Sinclair, polític demòcrata i intel·lectual socialista, ha sigut un llegat important per a les cooperatives de Califòrnia, recuperat tant en

la seua obra com en la seua tasca política, mitjançant obres clàssiques com *La Jungla* (1906), on va exposar les condicions insalubres que patien els treballadors de la indústria càrnia de Chicago. Anys més tard, ell seria un important promotor en el desenvolupament de cooperatives, a través del seu Pla EPIC, amb l'objectiu de combatre la pobresa a Califòrnia durant la Gran Depressió.

En l'actualitat, aquest gènere literari conegut com 'muckraking' als Estats Units ha ajudat al desenvolupament d'un pensament crític en la societat estatunidenca sobre el consum. Va ser la denúncia en la seua obra el que va aconseguir la creació de dues lleis: la Llei d'Inspecció de la Carn (1906) i la Llei d'Aliments i Medicaments (1906), com a resultat de les protestes en contra dels aliments processats de mala qualitat.

Amb base en aquestes lleis es va crear la U.S. Food and Drugs Administration (US FAD) l'any 1930 per a advertir els consumidors sobre possibles danys a la salut dels productes. Fins al dia de hui continua funcionant, encara que no compta amb finançament públic per a l'exercici fiscal 2026, derivat de les retallades de Donald Trump en el seu nou pressupost. Açò suposa una reducció en l'elaboració de normes, amb la finalitat de dur a terme la iniciativa Make America Healthy Again (MAHA).

El Pla EPIC va oferir una reestructuració democràtica de les primeres cooperatives de Califòrnia fundades abans de la crisi del 29 i li va donar vitalitat per a la consolidació de noves associacions de subocupats i desocupats de la Gran Depressió en l'àrea de la Badia de San Francisco, incloent-hi les ciutats d'Oakland i Berkeley.

La trajectòria de dues emblemàtiques cooperatives de Berkeley, Califòrnia: la Berkeley Student Cooperative (BSC) i la Consumers Cooperative of Berkeley (CCB) explica la importància que tenen per a la regió del Nord de Califòrnia.

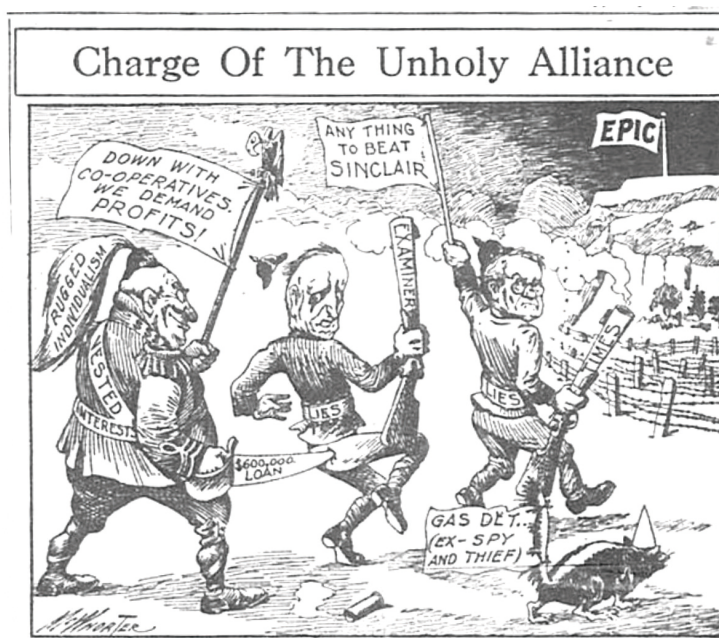
Fundades en l'agitada etapa de la Gran Depressió de 1929, aquestes organitzacions no sols van servir com a mitjà d'autoajuda per a estudiants, consumidors i ciutadans afectats per la crisi, sinó que també es van convertir en les més representatives del moviment cooperatiu de la regió.

La història del cooperativisme estudiantil i de consum com una alternativa al capitalisme des de 1933 en la ciutat de Berkeley, Califòrnia, ens explica la importància d'impulsar ciutats amigables amb el cooperativisme per al benestar dels consumidors, els ciutadans, els desocupats i els subocupats en temps de crisi.

Aquesta història compartida entre comunitats locals democràtiques i cooperatives a Califòrnia és significativa per a analitzar el coneixement històric actual de les cooperatives en l'època de major auge entre 1933 i 1989, i traslladar aquest coneixement a noves generacions interessades en una justícia econòmica i una economia solidària.

En analitzar l'evolució de la BSC i la CCB al llarg de 90 anys, un estudi recent subratlla com les cooperatives han sigut una eina eficaç per a afrontar desafiaments econòmics i socials, com la desigualtat en l'habitatge i el consum¹. Es destaca que, malgrat la fallida de la CCB en 1988, el seu llegat perdura a través dels seus membres i arxius, que ara serveixen com a recurs per a futurs estudis.

La BSC, per la seua part, ha mantingut la seua fidelitat als principis de l'Aliança Cooperativa Internacional (autoajuda, responsabilitat, democràcia, igualtat, equitat i solidaritat), demostrant la viabilitat del model a llarg termini. És digne de ressaltar la seua capacitat per a mitigar problemàtiques socials profundes com el racisme, la desigualtat i la manca d'accés a l'educació superior. La BSC es presenta com una solució efectiva a la creixent crisi d'habitatge i al alt cost de l'educació superior a Califòrnia.

Article "Cargo de la alianza impía" per M. Whorter, publicat en l'EPIC News el 23 de juliol de 1934. Aquest periòdic va ser un mitjà de difusió essencial per a la campanya End Poverty In California (EPIC) d'Upton Sinclair, que va promoure activament el model cooperatiu com a alternativa econòmica durant la Gran Depressió.

Reproduït amb permís del Consorci de Drets Civils i Història Laboral de la Universitat de Washington.

<https://www.dsasusa.org/blog/upton-sinclair-epic-campaign-is-a-roadmap-for-dsa/>

1. SUÁREZ ÁVILA, P.V. (2024). "El modelo cooperativo estudiantil y de consumo como alternativa al capitalismo: el caso de Berkeley, California (1933-2023)". CIRIEC-España, Revista jurídica de Economía Social y Cooperativa, 46, 407-436. <https://doi.org/10.7203/CIRIEC-JUR.46.29524>.

Estudiants residents de 1975 del Stebbins Hall en un viatge al Chinatown de San Francisco.
<https://ataridogdaze.com/time-machine/stebbins1975/index.shtml>

A pesar dels programes d'ajuda federal als Estats Units com la Pell Grant, que ha perdut el seu poder de cobertura al llarg de les dècades, la BSC ha aconseguit mantindre una alternativa d'habitatge i alimentació accessible per a estudiants amb baixos ingressos als Estats Units. Un informe de la BSC ressalta que el cost de viure en la cooperativa és menys de la meitat que en altres opcions d'allotjament, la qual cosa la converteix en una eina crucial per a la mobilitat social i la inclusió d'estudiants de primera generació, minories i migrants indocumentats.

Innovació i llegat cooperatiu a Berkeley

La BSC no sols s'ha centrat en l'habitatge, sinó que també ha sigut pionera en models educatius cooperatius, promovent el desenvolupament de lideratge i valors com la llibertat d'expressió, la inclusió i la democràcia. La cooperativa estudiantil s'ha mantingut fidel als principis de l'Aliança Cooperativa Internacional, adaptant-se als desafiaments del segle XXI, com la digitalització i la necessitat de sostenibilitat ambiental.

El llegat de la desapareguda Consumers Cooperative of Berkeley (CCB) és molt important, ja que els seus arxius i experiència continuen inspirant el moviment. Malgrat la seua fallida el 1989, va deixar un important llegat històric i cultural. Els seus principis cooperatius, aplicats abans de la Declaració sobre la Identitat Cooperativa, influïren en el consum local i

en l'educació dels seus membres sobre l'impacte ecològic de les grans corporacions. La preservació dels seus arxius en la Biblioteca Bancroft de la Universitat de Califòrnia és vista com una oportunitat invaluable per a futures investigacions.

La història compartida d'ambdues cooperatives ha assentat una identitat local amb valors cooperatius, influïnt en la política de la ciutat. Iniciatives recents, com les impulsades per l'exalcalde Jesse Arreguin

Una finestra al passat: fragments d'escrits històrics compartits en "Stories from the Berkeley Coop", una pàgina de Facebook dedicada a preservar la memòria de les cooperatives de Berkeley. Font: Stacey Vilas.

de la ciutat de Berkeley el 2016 perquè els negocis siguin heretats pels treballadors amb la finalitat de no perdre llocs de treball i xicotetes empreses, busquen enfortir el desenvolupament de cooperatives de treballadors, reconeixent el paper històric d'aquestes organitzacions en l'economia local. Per això, es va crear un programa en què el Fons de Préstecs Rotatoris de la Ciutat (RLF) es puga utilitzar amb la finalitat de convertir empreses tradicionals en cooperatives de treballadors.

La història compartida d'aquestes cooperatives és un reflex de la identitat local de Berkeley, marcada pel pensament crític i la cerca d'una alternativa cap a una societat més justa. Les idees socialistes i anarquistes de principi del segle XX que influïren en la seua formació continuen inspirant noves generacions de cooperativistes.

La conclusió compartix que les cooperatives han sigut un espai de participació i col·laboració on ciutadans, estudiants, empleats, desocupats i subocupats han trobat solucions per a respondre a les crisis econòmiques dels Estats Units mitjançant valors cooperatius com l'autoajuda, l'autoresponsabilitat, la democràcia, la igualtat, l'equitat econòmica i la solidaritat. Aquestes han impulsat la identitat local i han donat suport al desenvolupament sostenible i sustentable d'espais d'ensenyança i de desenvolupament d'habilitats.

Finalment, la creació d'aquestes cooperatives estudiantils i de consum a Berkeley, Califòrnia no és un fet aïllat, sinó que representa un capítol únic i crucial en la història del moviment cooperatiu estatunidenc, oferint valuoses lliçons sobre la resiliència comunitària i l'economia social.

Els propietaris Aaron i Monica Rocchino convertiren La Carnicería Local (The Local Butcher Shop) a Berkeley en una cooperativa de treballadors, assegurant la continuïtat del negoci i apoderant els seus empleats. La imatge compara l'estat de l'empresa abans i després d'aquesta transició, facilitada per Project Equity.

<https://project-equity.org/ownership-story/the-local-butcher-shop/>

OTRA ECONOMÍA ES POSIBLE... Y YA ESTÁ AQUÍ

Transformar y dar soluciones desde
el cooperativismo y la economía social

22.01.2026
— 19.02.2026

Casa de Cultura
de Utiel

uv.es/societat

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

UVSòcietat

M. J. AYUNTAMIENTO DE
UTIEL

bu
BODEGAS UTIELANAS
desde 1922

caixa
popular

Año Internacional
de las Cooperativas
2025
Las cooperativas construyen
el mundo mejor

Utiel, Casa de Cultura, del 22 de gener al 19 de febrer de 2026
Organitza: Vicerectorat de Cultura i Societat UV Societat
Col·labora: Ayuntamiento de Utiel, Bodegas Utielanas i Caixa Popular
Comissariat: Rafael Chaves Ávila
Pròximament en la Facultat d'Economia UV